

6. oktoober 2026

Lahend nr 36384/22 – alandav kohtlemine ja õigus eraelu austamisele

Baybasin vs. Madalmaad (nr 2)

Artiklid 3 ja 8

Asjaolud

Kaebaja, kes kandis eluaegset vangistust, valiti pärast advokaadi visiiti juhuslikult läbiotsimiseks, mille käigus ta pidi end alasti võtma.

Euroopa Inimõiguste Kohtule (EIK) esitatud kaebuses väitis ta, et selline läbiotsimine rikkus konventsiooni artikleid 3 ja 8.

EIK seisukohad

Artikkel 3

EIK märkis, et ei ilmnenud ega olnud ka väidetud, et läbiotsimine, mille käigus kaebaja pidi end alasti võtma, oleks toimunud vastuolus asjakohase riigisisese õigusega, et see oleks sisaldanud alandavaid asjaolusid, mis oleksid menetlusega paratamatult kaasnevat alandust oluliselt süvendanud, või et sellel oleks olnud kaebaja tervisele kahjulik mõju. Vaidlustatud läbiotsimise kord oli sätestatud üksikasjalikes eeskirjades ja juhistes. Lisaks oli vangidel võimalik vaidlustada otsus kohaldada nende suhtes alasti läbiotsimist võistlevas menetluses karistusasutuse kaebuste komisjonis ning kriminaalõiguse haldamise ja alaealiste kaitse nõukogu apellatsioonikogus. Kaebaja oli kasutanud oma õigust kõnealune meede sellises menetluses vaidlustada.

Mis puudutas asjaolu, et läbiotsimine viidi läbi seetõttu, et kaebaja oli pärast advokaadi visiiti juhuslikult välja valitud, nõustus kohus valitsusega, et juhusliku valiku süsteemi neutraalne toimimine tagas kõigi vangide võrdse kohtlemise. Samuti vähendas selliste läbiotsimiste regulaarne ja juhuslik iseloom ohtu, et teised isikud avaldavad vangidele (või nende külastajatele, sealhulgas advokaatidele) survet keelatud esemete vanglasse toimetamiseks – selline oht võib tekkida juhul, kui mõnda vangi kontrollitakse harvem või üldse mitte.

Sellela seoses tuletas EIK meelde, et vangla julgeoleku tagamine ning kuritegevuse või korratuste ennetamine on õiguspärase eesmärgid. Kohus leidis, et ennetavad julgeolekumeetmed, nagu alasti läbiotsimine, ei pea alati põhinema konkreetsetel kahtlustel, et konkreetne vang või tema külastaja on toime pannud õigusrikkumise.

Kohus eristas käesolevat asja kohtuasjast [Adamčo vs. Slovakkia \(nr 2\)](#), milles käsitleti vangi olukorda, kelle suhtes oli enne ja pärast „avatud külastusi“, sealhulgas advokaatide visiite, süstemaatiliselt läbi viidud arvukalt alasti läbiotsimisi. Kohus leidis selles asjas, et süstemaatilisi alasti läbiotsimisi viidi läbi ilma veenvalt tuvastatud julgeolekuvajaduseta ning seetõttu oli rikutud konventsiooni artiklit 3.

Kohtuasjas Adamčo allutati kaebaja sagedastele alasti läbiotsimistele, arvestamata muid tema suhtes kohaldatud julgeolekumeetmeid, mille eesmärk oli vähendada riski, et tema valdusse satub mõni keelatud ese. Riigisisised ametiasutused olid kaebaja väited tagasi lükanud üldsõnaliselt ja

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd ja Eestiga seotud lahendid.

abstraktselt, võtmata sisuliselt arvesse tema argumente ega tema individuaalseid asjaolusid. Samuti puudusid piisavalt üksikasjalikud eeskirjad alasti läbiotsimiste korraldamise kohta.

Kohus märkis, et käesolevas asjas ei esinenud neid asjaolusid, millele tuginedes ta jõudis järeldusele kohtuasjas Adamčo. Vaidlustatud alasti läbiotsimist reguleerisid üksikasjalikud eeskirjad ja juhised, milles oli sätestatud asjakohane kord, sealhulgas läbiotsimiste dokumenteerimise nõuded. Lisaks esitasid riigisisised ametiasutused kaebaja sisuliste väidete tagasilükkamiseks asjakohased ja piisavad põhjendused, selgitades, miks nad pidasid alasti läbiotsimist vangla julgeoleku tagamiseks vajalikuks vaatamata muudele julgeolekumeetmetele, mille eesmärk oli vähendada ebaseaduslike esemete või muude keelatud asjade vahendamise ohtu kaebaja või tema advokaadi poolt.

EIK lisas, et kaebaja oli esitanud kaebuse üksnes ühe alasti läbiotsimise kohta, samas kui kõnealune meede oli osa julgeolekukorrast, mille ülesehitus tagas, et kaebajat ei valitud juhuslikult alasti läbiotsimiseks keskmiselt rohkem kui kaks korda kuus.

Kohus leidis, et vaidlustatud alasti läbiotsimine ei ületanud paratamatut kannatust või alandust, mis kaasneb konkreetset liiki õiguspärase kohtlemisega.

Järeldus: artikkel 3 rikkumist ei tuvastatud (ühehäälselt)

Artikkel 8

Vaidlustatud alasti läbiotsimisel oli alus riigisiseses õiguses, selle eesmärgid olid õiguspärased – „korratuste või kuritegevuse ennetamine“ ning „teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse“ – ning konkreetse asja asjaolusid arvestades oli see vajalik ja proportsionaalne.

Läbiotsimine viidi läbi pärast seda, kui kaebajat oli külastanud vanglaväline isik. Selliste külastustega kaasneb olemuslikult oht, et vanglasse toimetatakse salaja keelatud esemeid. Lisaks oli kaebaja valitud läbiotsimiseks üksnes juhuslikult ja ilma igasuguse diskrimineerimiseta. Miski ei viidanud sellele, et läbiotsimisel ei oleks tema eraelu puutumatust nõuetekohaselt austatud. Samuti oli kaebajal õigus vaidlustada meetme õiguspärasus võistlevas menetluses.

Järeldus: artikkel 8 rikkumist ei tuvastatud (ühehäälselt).

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

6. oktoober 2026

Lahend kaebuste nr 15525/23 ja 15532/23 kohta – suulise kohtuistungita kohtupidamine

Makovac ja Latin vs. Sloveenia

Artikkel 6

Asjaolud

Kaebajad, kes olid Horvaatia kodanikud, said Sloveenia ametiasutustelt 2018. aasta märtsis ja 2020. aasta veebruaris rahatrahvi seoses väiksemate õigusrikkumistega, mis olid seotud nende kutselise kalapüügiga Piraani lahe piirkonnas.

Väiksemate õigusrikkumiste seaduses sätestatud lühimenetluse alusel tehtud trahviotsused tuginesid esimese kaebaja puhul „politseiametniku [B.K.] isiklikule vaatlusele ning videosalvestisele/fotodele/radaripiltidele“ ning teise kaebaja puhul „kalandusinspektori vahetutele

vaatlustele ja fotodele“ ning „sotsiaalmeedia postitustele“. Samuti märgiti Horvaatia politseilaevade viibimist piirkonnas.

Kaebajad, keda esindas advokaadibüroo, esitasid trahviotsuste peale kohtuliku kaitse taotlused, vaidlustades, et nad olid kõnealusel ajal vaidlusaluses piirkonnas kalastanud, ning taotledes tunnistajate ülekuulamist. Kohus jättis mõlemad taotlused rahuldamata suulist istungit pidamata ning leidis, et õigusrikkumise toimepanijate isiku tuvastamisel ei olnud menetlusnorme rikutud ja et ametiisiku poolt isiku vahetu äratundmine on õigusrikkumise toimepanija isiku tõendamiseks lubatav vahend.

Mis puudutas tunnistajate ülekuulamise taotlust, leidis kohus, et küsimust, kas kaebajatega viibisid kaasas Horvaatia politseiametnikud, ei olnud vaidlustatud ning selle asjaolu tuvastamine ei oleks mingil juhul menetluse tulemust muutnud.

Kaebajate apellatsioonkaebused jäeti kõrgema astme kohtus rahuldamata. Kohus märkis, et kaebajate väited puudutasid peamiselt küsimust, kas nad olid õigusrikkumise toimepanijatena nõuetekohaselt tuvastatud. Apellatsioonkaebuste rahuldamata jätmisel leidis kohus, et ametiasutused olid esimese kaebaja puhul tuginenud tema isiklikule tuvastamisele ning teise kaebaja puhul isiku tuvastamisele, fotodele, tema meedias esinemistele ja avaliku laevaregistri andmete kontrollimisele.

Konstitutsioonikohus jättis kaebajate põhiseaduslikud kaebused rahuldamata.

EIK-s konventsiooni artiklile 6 tuginedes väitsid kaebajad, et neil ei olnud võimalust osaleda suulisel kohtuistungil, et neil ei olnud võimalik tunnistajaid küsitleda ning et neil ei olnud võimalik tõhusalt oma kaitset korraldada, kuna neid ei olnud mõnest tõendist teavitatud.

EIK seisukohad

Artikkel 6

Suulise kohtuistungi puudumist puudutav kaebus piirdus küsimusega, kas kaebajad olid õigusrikkumiste toimepanijateks nõuetekohaselt tuvastatud.

Kaebajaid oli neile määratud rahatrahvidest teavitatud trahviotsuste kaudu. Nad olid need otsused vaidlustanud esimese astme kohtus, kelle pädevusse kuulus nii õigus- kui ka faktiliste küsimuste läbivaatamine ning kellel oli õigus pidada kohtuistung ja vajaduse korral kuulata üle tunnistajaid ning uurida muid tõendeid.

Kuigi mõlemad kaebajad olid tunnistanud, et nad olid vaidlusaluses piirkonnas või selle läheduses regulaarselt kalastanud, ei olnud nad tunnistanud, et olid seotud kõnealuste sündmustega.

(1) Esimene kaebaja

Riigisiseses toimikus sisaldasid radaripildid ja fotod, millel olid äratuntavad isikud. Esimene kaebaja teadis, et tema isiku tuvastamisel oli tuginetud politseiametniku isiklikele vaatlustele ning foto- ja videomaterjalile, nagu oli märgitud trahviotsuses. Kõnealune materjal sisaldas toimikus, millega tal oli võimalik tutvuda, ning toimik oli koos tema kohtuliku kaitse taotlusega edastatud esimese astme kohtule. Teda esindas advokaat, kes pidi olema kursis toimikuga tutvumist reguleerivate asjakohaste normidega.

Menetluse üheski etapis ei eitanud esimene kaebaja sõnaselgelt, et fotodel kujutatud isik oli tema. Seetõttu oli esimese astme kohtul õiguspärane võtta arvesse menetluse tõhususe ja ökonoomsuse nõudeid ning jätta suuline kohtuistung korraldamata.

Mis puudutas väidet, et tõendeid, millele esimese kaebaja süüdimõistmisel tugineti, ei olnud talle avaldatud või ei olnud neid piisavalt täpselt kirjeldatud, siis esimese astme kohtule edastatud toimikus sisalduvas ametlikus märkuses viidati avalikule laevaregistrile, politsei andmetele, „avaldatud artiklitele“ ja selle kaebaja suhtes varem toimunud „menetlustele“. Esimese astme kohtu otsuses viidati „ametlikele andmetele ja muudele andmebaasidele“, täpsustamata, millistega täpsemalt tegemist oli.

Esimene kaebaja ei olnud riigisiseses menetluses vaidlustanud ametlikus märkuses sisalduvat viidet „avaldatud artiklitele“ ja „tema suhtes varem toimunud menetlustele“ ega esitanud selle kohta selgitusi. Oma apellatsioonkaebuses väitis ta siiski, et esimese astme kohtu otsuses sisalduv üldsõnaline viide „ametlikele andmetele ja muudele andmebaasidele“ ei võimaldanud tal neid järeldusi tõhusalt vaidlustada. Kohus märkis, et need viited olid tõepoolest ebapiisavalt täpsed. Arvestades aga ametliku märkuse sisu, näisid need viitavat avalikule laevaregistrile ja politsei andmetele. Esimene kaebaja oli nimelt konkreetselt kurtnud selle üle, et avalikule laevaregistrile ja politsei andmetele ei olnud trahviotsuses viidatud.

Riigisisese õiguse kohaselt pidi esimese astme kohus süüdistatavat teavitama kõigist tõenditest, millele ta kavatses tugineda, kuid mille kohta ei olnud süüdistataval olnud võimalust oma seisukohta esitada. Esimese kaebaja väited riigisiseses menetluses olid siiski mõnevõrra üldsõnalised ning ta ei esitanud konkreetseid argumente nende tõendite vaidlustamiseks. Samuti ei väitnud ta, et oleks püüdnud riigisisese toimikuga tutvuda ja ametlikku märkust läbi vaadata kas enne või vähemalt pärast kõnealustest tõenditest teada saamist, st pärast esimese astme kohtu otsuse tegemist ja enne apellatsioonkaebuse esitamist.

Eespool nimetatud tõendite tähtsust ei saanud hinnata eraldi fotode tõendusväärtusest, mida esimene kaebaja ei olnud vaidlustanud.

Esimene kaebaja taotles tunnistajate ülekuulamist üksnes selleks, et tuvastada Horvaatia politseilaeva viibimine piirkonnas ja selle tegevus. Esimese astme kohus pidas seda küsimust vaidlustamata ja menetluse seisukohast ebaoluliseks.

Eeltoodut arvestades ning võttes arvesse järeldust, et käesoleva asja konkreetsetel asjaoludel oli suulise kohtuistungi korraldamata jätmine põhjendatud, ei saa esimese astme kohtule ette heita tunnistajate ülekuulamata jätmist.

Järeldus: konventsiooni artikli 6 lõigete 1 ja 3 punktide b ja d rikkumist ei tuvastatud (viie poolthäälega kahe vastu).

(2) Teine kaebaja

Vaatomata riigisiseste kohtute viitele fotodele, millel väidetavalt oli kujutatud õigusrikkumise toimepanijat, ei olnud toimikus sisalduval visuaalsel materjalil äratuntavat isikut. Seetõttu näis teise kaebaja vastu esitatud süüdistus põhinevat peamiselt kalandusinspektori vahetutel vaatlustel.

See pidi olema esimese astme kohtule ilmne, kuna kohtul oli juurdepääs toimikule ning ta pidi olema teadlik fotode piiratud tõendusväärtusest, seda enam, et teine kaebaja oli sõnaselgelt taotlenud fotode uurimist.

Kuna teise kaebaja süüdimõistmine põhines sündmuskohal tehtud vahetutel vaatlustel, oli tema õiguste kaitseks suuline kohtuistung hädavajalik, sest selle käigus oleks saanud kontrollida nende vaatluste usaldusväärsust. See kehtis ka juhul, kui ta ei olnud sõnaselgelt taotlenud kohtuistungi korraldamist just selles küsimuses, kuna riigisisese õiguse kohaselt pidi kohtunik konkreetse asja asjaolusid arvestades otsustama, kas kohtuistungi pidamine ja tunnistajate ülekuulamine on vajalik.

Seetõttu ei saanud esimese astme kohus õiglase kohtumenetluse nõuetest tulenevalt faktilisi asjaolusid ega teise kaebaja süüd nõuetekohaselt tuvastada ilma tõendite vahetu hindamiseta suulisel kohtuistungil.

Lisaks viidati õigusrikkumise faktiliste asjaolude kirjelduses tõendina „sotsiaalmeedia postitustele“, esitamata selle kohta täpsemaid andmeid. Kalandusinspektsiooni toimikus, mis edastati esimese astme kohtule, ei olnud täpsustatud, milliste sotsiaalmeedia postitustega oli tegemist. Teine kaebaja juhtis esimese astme kohtus tähelepanu kõnealuste tõendite ebapiisavale täpsustamisele, kuid tema väitele ei vastatud.

Kõrgem kohus viitas tõenditele, millele kalandusinspektor oli tuginenud, nimetades neid teise kaebaja „meedias esinemisteks“. Ka nende tõendite kohta ei esitatud täpsemaid andmeid. Lisaks ilmusid need tõendid esimest korda alles kõrgema kohtu otsuses, mistõttu ei olnud teisel kaebajal võimalik neid tõhusalt vaidlustada.

Kokkuvõttes jäeti teine kaebaja ilma õigusest suulisele kohtuistungile ning tal ei olnud võimalik oma kaitset tõhusalt korraldada, kuna riigisisised ametiasutused ei olnud eespool nimetatud tõendeid piisavalt täpselt kirjeldanud ja/või ei olnud teda neist õigeaegselt teavitanud.

Järeldus: konventsiooni artikli 6 lõigete 1 ja 3 punkti b rikkumine (ühehäälselt).

Eeltoodud järeldust arvestades ei pidanud kohus vajalikuks eraldi hinnata, kas teise kaebaja õigust, mis tuleneb konventsiooni artikli 6 lõike 3 punktist d, oli rikutud.

Artikkel 41

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on piisavaks mittevaralise kahju hüvitiseks teisele kaebajale.

Lahendile on lisatud eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

8. oktoober 2026

Lahend nr 27379/24 – õigus eraelu austamisele

L.Z. ja D.Z. vs. Itaalia

Artikkel 8

Asjaolud

Teine kaebaja sündis 2020. aasta novembris esimese kaebaja ehk oma ema kodus. Tema ema endine elukaaslane viis ta omal algatusel sünni päeval kõnniteele ja jättis sinna maha. Seejärel leiti laps ning toimetati haiglasse.

Alaalistele kohtus tegutsev prokurör esitas teise kaebaja suhtes taotluse algatada nn „kiirendatud“ lapsendamise menetlus.

Alaealiste kohus määras vastsündinule eestkostja. Seejärel tuvastas kohus, et laps on hüljatud ja lapsendamiseks sobiv. 16 päeva pärast sündi paigutati laps ajutiselt kasuperesse eesmärgiga ta lapsendada.

Esimene kaebaja avalikustas, et ta on lapse bioloogiline ema ning astus mitmeid samme emaduse ametlikuks tuvastamiseks ja lapse enda juurde tagasisaamiseks.

2021. aasta juulis tühistas apellatsioonikohus esimese kaebaja apellatsiooni alusel otsuse, millega oli tuvastatud lapse lapsendamiseks sobivus. Kassatsioonikohus jättis selle otsuse 2022. aasta detsembris muutmata.

2022. aasta juulis, lahkus kasupere Sitsiliast ja asus elama rohkem kui 600 kilomeetri kaugusele, teavitamata sellest alaealiste kohut.

2022. aasta detsembris kohustas alaealiste kohus 2022. aasta mais koostatud eksperdihinnangu alusel teise kaebaja nelja kuu jooksul ema juurde tagasi andma.

2023. aasta jaanuaris ja uuesti 2023. aasta aprillis kohustas alaealiste kohus kõiki asjaosalisi tegema koostööd.

2023. aasta aprillis kohustas alaealiste kohus last kolme kuu jooksul oma päritoluperekonnale tagasi andma, kuid see ei andnud tulemust. 2023. aasta septembris kohustas alaealiste kohus 2023. aasta aprillis tehtud otsust viivitamata täitma ning määras selle täitmise tähtjaks kolm kuud.

Kasuvanemad algatasid kohtumenetlused ning vaidlustasid alaealiste kohtu 2023. aasta aprilli ja septembri otsused.

2023. aasta detsembris määras alaealiste kohus teise eksperdirühma hindama esimese kaebaja vanemlike võimete arengut võrreldes esimese eksperdirühma 2022. aasta detsembris koostatud aruandes antud hinnanguga. Ekspertid esitasid oma aruande 2024. aasta jaanuaris.

2024. aasta juulis määras alaealiste kohus kolmanda eksperdihinnangu, mille käigus tuli hinnata esimese kaebaja ja tema teiste pereliikmete isiksust ning vanemlike võimeid, samuti teise kaebaja psühholoogilist ja füüsilist seisundit ning tema suhet kasuperega. Kolmas eksperdirühm esitas oma aruande 2025. aasta jaanuaris.

Teine kaebaja jäi kasuperesse. Esimese kaebajaga kohtumisi ei korraldatud, hoolimata tema vastavatest taotlustest.

EIK-sse pöördudes kaebavad kaebajad nendevahelise suhte katkemise üle. Nad käsitavad teise kaebaja äravõtmist mõni tund pärast tema sündi kui „ebaseaduslikku äravõtmist“ ning leiavad, et see oli meelevaldne ja ebaproportsionaalne ning rikkus nende õigust perekonnaelu austamisele. Nad tuginevad artiklile 8. Kaebajad leiavad, et Itaalia ametiasutused ei täitnud oma positiivseid kohustusi ega rakendanud kõiki meetmeid, mida neilt võis mõistlikult eeldada, et säilitada kaebajatevahelised perekondlikud sidemed ning tagada asjaomaste huvide vahel õiglane tasakaal.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK hindas kaebajate kaebust konventsiooniosaliste positiivse kohustuse seisukohast tagada igaühele oma jurisdiktsiooni piires perekonnaelu tõhus austamine.

16 päeva pärast teise kaebaja sündi oli alaealiste kohus ekslikult eeldanud, et tema bioloogilised vanemad ei ole teada ning tunnistanud lapse hüljatuks ja lapsendamiseks sobivaks. Esimese kaebaja taotlused emaduse ametlikuks tuvastamiseks olid jäänud vastusetä.

Seega oli teine kaebaja paigutatud lapsendamise eesmärgil kasuperesse juba 16 päeva jooksul pärast sündi.

Kohus juhtis tähelepanu sellele, et sarnases asjas [Todorova vs. Itaalia](#) ei pidanud ta veenvaks väidet, et kiirendatud menetluse vajadus õigustas nii drastilist meetet nagu laste lapsendamiseks sobivaks tunnistamine 27 päeva pärast nende sündi, ilma et asjaomast kaebajat oleks ära kuulatud. Käesolevas asjas, kuigi alaealiste kohus oli tegutsenud heas usus, püüdes kaitsta teise kaebaja heaolu, takistas järgitud menetlus esimesel kaebajal oma väiteid nõuetekohaselt ja tõhusalt esitada ning teostada oma õigust perekonnaelule koos oma pojaga.

2021. aasta juulis tühistas apellatsioonikohus esimese kaebaja apellatsiooni alusel otsuse, millega laps oli tunnistatud lapsendamiseks sobivaks, viidates seejuures kohtupraktikale. Selle otsuse, mille kassatsioonikohus 2022. aasta detsembris jõusse jättis, tagajärjel langes ära ka lapse lapsendamise eesmärgil paigutamise alus. Sellest hoolimata jäi teine kaebaja kasuperesse, ilma et riigisisised kohtud oleksid ühelgi hetkel selgitanud selle olukorra õiguslikku alust.

2022. aasta detsembris kohustas alaealiste kohus 2022. aasta mais koostatud eksperdi hinnangu alusel teise kaebaja nelja kuu jooksul ema juurde tagasi andma. Vaatamata sellele 2022. aasta detsembris tehtud otsusele ei olnud kohtumist siiski korraldatud isegi enam kui viis aastat pärast 2021. aasta juulis tehtud lapsendamiseks sobivaks tunnistamise otsuse tühistamist, kuigi esimene kaebaja oli selleks korduvalt erinevaid taotlusi esitanud. Perekonna taasühendamine oli seega ebaõnnestunud.

Kohus pidi hindama, kas riigisisised ametiasutused olid käesoleva asja konkreetseid asjaolusid arvestades võtnud kõik vajalikud meetmed, mida neilt võis mõistlikult eeldada, et säilitada kahe kaebaja vaheline suhe.

Sellega seoses ei olnud alaealiste kohus ega hiljem perekonnaseisuasutus alates hetkest, mil esimene kaebaja oli avaldanud, et ta on lapse bioloogiline ema, hõlbustanud tema püüdlusi taastada lapsega võimalikult kiiresti kontakt. Selle asemel, et korraldada sotsiaalteenuste asjakohane ja viivitamatu sekkumine ning tagada psühholoogiline tugi, olid ametiasutused tema jõupingutusi hoopis takistanud.

Ka pärast lapse lapsendamise eesmärgil paigutamise otsuse tühistamist tekkisid mitmesugused korralduslikud ja menetluslikud takistused. Olukorda raskendasid ka raskused kasuperega kontakti saamisel, kuna kasupere oli kolinud rohkem kui 600 kilomeetri kaugusele, ilma et alaealiste kohus oleks selliseks kolimiseks nõusolekut andnud või kohustanud kasuperet tagasi pöörduma.

Vaatamata alaealiste kohtu 2023. aasta jaanuaris ja aprillis tehtud otsustele, millega kõiki asjaosalisi kohustati koostööd tegema, kuhjusid viivitused ning esimese ja teise kaebaja vahel ei tekkinud mingit kontakti, mistõttu perekonna taasühendamine ebaõnnestus. Eelkõige ei ilmunud kasuvanemad kokkulepitud kohtumistele, mis olid ette nähtud perekonna taasühendamise kavas ning nende suhtes ei kohaldatud selle tõttu mingeid sanktsioone.

EIK kordas, et meetme piisavust tuleb hinnata selle rakendamise kiiruse järgi ning et kõnealused positiivsed kohustused ei piirdu üksnes laste tagasitoimetamisega vanemate juurde või neile vanematega suhtlemise võimaldamisega, vaid hõlmavad ka kõiki selle eesmärgi saavutamiseks vajalikke ettevalmistavaid samme.

Käesolevas asjas tuvastas kohus pädevate ametiasutuste vähese koostöövalmiduse. Mitmel korral, halduslike puudujääkide ja eri pädevate asutuste vahelise halva koordineerimise tingimustes, palusid ametiasutused täiendavat aega selle asemel, et täita alaealiste kohtu otsuseid.

Riigisisised kohtud jätsid rahuldamata esimese kaebaja taotluse eestkostja asendamiseks. Taotlus oli ajendatud eestkostja koostöövalmimatusel: eestkostja oli keeldunud hankimast ja edastamast kohtumiste korraldamiseks vajalikku olulist teavet ning täitmast alaealiste kohtu korraldust koostada kohtumiste ajakava. Seejuures oli eestkostja viivitusega viidanud „suhtlemisraskustele“, võtmata nende lahendamiseks konkreetseid meetmeid.

Kasuvanemad, rikkudes oma kohustust jääda üksnes alaealiste kohtu käsutusse, olid algatanud kohtumenetlusi ning vaidlustanud 2023. aasta aprilli ja septembri otsuste täitmise. Samuti olid nad alaealiste kohtu hinnangul ilmutanud „vastuseisu alaealiste kohtu määratud meetmete täitmisele“, eelkõige kolides mujale ja tekitades sellega ametiasutuste jaoks ületamatu füüsilise vahemaa.

Kohus oli varem kritiseerinud ametiasutusi olukorras, kus nad olid lubanud pika vahemaa taha kolida – ilma alaealiste kohtu eelneva loata ja asjaomaste kaebajate suhtlusõiguste kahjustamise hinnaga – ning ei olnud võtnud piisavaid meetmeid nende kaebajate ja nende laste vahelise kontakti säilitamiseks.

Käesolevas asjas ei võtnud riigisisised kohtud õigeaegselt praktilisi ja asjakohaseid meetmeid, et luua esimese kaebaja ja lapse vahel tõhus kontakt. Seejärel „talusid“ nad ligikaudu viis aastat ema ja poja vahelise kontakti puudumist ning 2022. aasta detsembris tehtud otsuse täitmata jätmist.

Lisaks sellele, olles korduvalt kohustanud teist kaebajat ema juurde tagasi andma, määras alaealiste kohus 2023. aasta detsembris ja 2024. aasta juulis kaks uut eksperdihinnangut, võttes arvesse ajavahemikku, mis oli möödunud selle esimesest – kuid täitmata jäänud – perekonna taasühendamise otsusest.

2023. aasta detsembris leidsid eksperdid, et perekonna taasühendamist ei saanud kavandada, kuna lapsel oli kasuperega tekkinud tugev side. 2024. aasta jaanuaris esitatud aruandes märkisid nad, et senises olukorras ei saanud perekonna taasühendamine tõenäoliselt toimuda enne, kui teine kaebaja oli viie- või kuueaastane.

Kohus märkis, et asjaomaste teenistuste, kasupere ja eestkostja koostöö puudumine põhjustas olulise viivituse, mis mõjutas märkimisväärselt järjestikuseid eksperdihinnanguid. Kui esimesed eksperdihinnangud soovitasid perekonna järkjärgulist taasühendamist, leiti hilisemates aruannetes, et aja möödumise ja lapse kasuperega tekkinud lähedase sideme tõttu oli perekonna taasühendamine lühikeses perspektiivis muutunud raskeks, kui mitte võimatuks.

Seega võimaldasid ametiasutused teatava aja jooksul kujuneda de facto olukorral, mis oli tekkinud kohtuotsuseid eirates, võtmata arvesse sellise olukorra võimalikke pikaajalisi tagajärgi, mis tulenesid esimese kaebaja ja lapse püsivast lahutamisest.

Neil asjaoludel leidis EIK, et ametiasutused ei tegutsenud käesolevas asjas nõutava hoolsusega ega teinud seda, mida neilt võis mõistlikult eeldada. Eeltoodut arvestades ning hoolimata vastustajariigi

kaalutlusruumist sellistes küsimustes leidis kohus, et riigisisesed ametiasutused ei täitnud konventsiooni artiklist 8 tulenevaid positiivseid kohustusi tagada esimese kaebaja ja tema lapse vaheliste perekondlike sidemete säilimine.

Kohus möönis, et sellises menetluses tuleb vältida sellise perekonna taasühendamisega kiirustamist, mis ei pruugi olla lapse parimates huvides. Käesolevas asjas oli aja möödumisest aga saanud tegelikult peamine tegur, millele tuginedes peeti lapse kasuperesse jätmist eelistatavaks tema esimese kaebaja juurde tagasitoomisele. Nii oli aja möödumine loonud *fait accompli* olukorra – esimese kaebaja ja tema lapse vaheliste perekondlike sidemete katkemise.

Järeldus: artikkel 8 rikkumine.

Artikkel 41

EIK leidis, et Itaalia peab esimesele kaebajale maksma mittevahalise kahju hüvitiseks 40 000 eurot ja teisele kaebajale 20 000 eurot. Varalise kahju hüvitamise nõue jäeti rahuldamata. EIK leidis, et Itaalia peab maksma kaebajatele kulude katteks 30 000 eurot.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)